

1 MT300 – MĚNOVÁ TEORIE A POLITIKA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Centrální banky: historie a rozdíly v současnosti

Struktura

Důvody a způsoby zakládání

Základní rozdíly v současnosti

Výjimky bez centrálních bank

Vývoj v Československu a České republice

Měnová odluka

Centrální banky

Důvody a způsoby zakládání a definiční znaky

Důvody zakládání

Finanční zájmy státu (panovníka) - úvěrování

Vedení účtů pro stát (panovníka)

Centralizace emise bankovek

Způsoby zakládání

Přeměna existující soukromé obchodní banky

Přidělení práva na emisi bankovek existující soukromé obchodní bance

Založení nové instituce

Definiční znaky

Emisní monopol (bankovky)

Provádění měnové politiky

Regulace (a dohled) bankovního systému

Základní rozdíly mezi centrálními bankami v tržních ekonomikách (I)

Stupeň samostatnosti v oblasti měnové politiky

Vysoký - ECB, Švýcarsko, Nový Zéland; **ČR** (od 2002)

Střední - USA, Velká Británie

Nízký - Japonsko

Hlavní cíle měnové politiky

Cenová stabilita - ECB, Velká Británie **ČR**

Stabilita měny (nízká inflace + stabilní měnový kurs)
ČR (stabilita měnového kursu do 2002, fakticky do 1997)

Cenová stabilita, ekonomický růst aj.
- USA, Japonsko

Základní rozdíly mezi centrálními bankami v tržních ekonomikách (II)

Podíl na bankovním dohledu

Dominantní - Itálie, Nizozemsko, Portugalsko,
Řecko, Španělsko **ČR**

Střední - USA, Japonsko, Velká Británie

Nízký - Dánsko, Německo, Švédsko

Forma vlastnictví centrální banky

Stát 100 % - Francie, Velká Británie, Německo aj.
ČR

A.s., stát 50 % a více
- Japonsko (55 %), Belgie (50 %)

A.s., stát pod 50 % - USA, Švýcarsko (mírně < 50 %)

Společný kapitál členských zemí - ECB

Centrální bankovníctví: Výjimky (I)

Žádná centrální banka

Hotovostní peníze na daném území emituje:

- jiná instituce, například *měnová rada* (currency board);
- zahraniční centrální banka v rámci *měnové unie* – vzájemný poměr mezi měnou domácí země a zahraniční země je pevně stanoven
- zahraniční centrální banka v rámci tzv. *dolarizace* (*euroizace*) – domácí měna je oficiálně nahrazena zahraniční měnou

Více centrálních bank

Hotovostní peníze mohou emitovat všechny tyto banky, ale podle stejných pravidel, pod stejným názvem a v pevně stanoveném vzájemném poměru 1 : 1

Centrální bankovníctví: *Výjimky* (II)

Oficiální oběh bankovek více bank

Bankovky „běžně“ emituje centrální banka;

do oběhu jsou některými obchodními bankami dále vydávány jejich vlastní bankovky na základě odkupu bankovek centrální banky v pevně stanoveném poměru 1 : 1 - tyto bankovky jsou kdykoliv a bez poplatků odkupitelné zpět za bankovky centrální banky

Centrální bankovníctví

Vývoj na území naší republiky (I)

Československá republika (1918 - 1950)

3. 3. - 12. 3. 1919 - měnová reforma a odluha

11. 3. 1919 - funkce centrální banky začíná plnit Bankovní úřad ministerstva financí

1. 4. 1926 založena Národní banka Československá (emisní monopol)

16. 3. 1939 - 31. 5. 1945 vedle české koruny zákonným oběživem říšská marka, centrální banka podřízena Říšské bance

1. 6. 1945 obnovena činnost Národní banky československé

1. 11. 1945 peněžní reforma

1. 4. 1950 Národní banka československá zrušena

Centrální bankovníctví

Vývoj na území naší republiky (II)

Československo (1950 - 1989)

1. 4. 1950 založena Státní banka československá (činnost od 1. 7. 1950)

1. 6. 1953 peněžní reforma

1958 Státní banka československá přebírá financování a úvěrování investiční výstavby od Investiční banky

1965 Československá obchodní banka, a. s. (založena 1964) přebírá od SBČS platební a zúčtovací operace v oblasti zahraničního obchodu

1985 zahájeny práce na přípravě bankovní reformy k 1. 1. 1990

Centrální bankovníctví

Vývoj na území naší republiky (III)

Česká a Slovenská federativní republika (1990 - 1992)

1. 1. 1990 SBČS rozdělena na centrální banku a dvě obchodní banky - Komerční banku Praha a Všeobecnou úverovou banku Bratislava

1992 zahájeny přípravné práce na rozdělení SBČS na dvě centrální banky samostatných států

Česká republika (od 1993)

1. 1. 1993 založena Česká národní banka jako nástupce Státní banky československé na území České republiky

8. 2. 1993 měnová odluka

Měnová odluka československé měny (1993, na území České republiky)

Den měnové odluky („Den D“): 8. 2. 1993

Měnová odluka ↔ zákon 6/1993 Sb. z 2. 2. 1993

Den D - 7 dní až - 5 dní

ukončení přípravy emise nových peněz;
zablokování bezhotovostních převodů mezi ČR a SR

Den D - 4 dny až - 1 den

výměna starých bankovek u obyvatelstva
konec platnosti starých bankovek (D - 1, 24.00 h.)

Den D - 1 den

začátek výměny bankovek u institucí v bankách

Den D

začátek platnosti nových bankovek (00.00 h.)

Den D + 1 den

konec výměny bankovek u institucí v bankách

Den D + 1 den až + 180 dní

dodatečná výměna starých bankovek u
obyvatelstva (výměna mincí až do 31. 3. 1994)